

Complexnummer: 529833

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Valkenberg

Aantal complexonderdelen

5

Monumentnummers van complexonderdelen

529834, 529835, 529836, 529837,
531141

Woonplaats

Rheden

Gemeente

Rheden

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Arnhemsestraatweg 12, 6991 AM Rheden

Complexomschrijving

HISTORISCHE BUITENPLAATS VALKENBERG

Omschrijving complex:

De historische buitenplaats Valkenberg, gesticht in de tweede kwart van de 19de eeuw, ligt op de zuidoostelijke rand van het Veluwemassief langs de IJssel, ten westen van het dorp De Steeg. De vroegste vermelding van het landgoed dateert van omstreeks 1544 wanneer Evert van Lintell en zijn vrouw Sophis verkopen aan Mente Haeck en haar zoon Wolter Vaick de helft van de Valckenborch. Verdere informatie tot aan de 19de eeuw ontbreekt. In het begin van de 19de eeuw komt het landgoed in bezit van mr. M. Westendorp, die het huis en waarschijnlijk ook het koetshuis laat bouwen. Van omstreeks 1869 tot 1899 is de Valkenberg in bezit van de familie Ruysenaers. In 1901 wordt de plaats verkocht aan de heer Ten Cate Hoedemaker, die het op zijn beurt weer verkoopt aan mevrouw de douairière C.C. van Sminia -van Hoboken. Deze laatste schenkt in 1964 het landgoed aan het Rode Kruis. Sinds die tijd fungeert de Valkenberg als vakantieoord. Het huis heeft daardoor diverse ingrijpende verbouwingen ondergaan. Valkenberg ligt op een stuwwalhelling. Aan de flanken en aan de achterzijde bevindt zich een park met oprijlanen. Het park heeft een eenvoudige landschappelijke aanleg op basis van het zandlopermodel: het huis ligt bovenaan de heuvel, aan beide zijden ingesnoerd door boomgroepen; voor het huis ligt een grote, naar het IJsseldal glooiende weide, omzoomd door bosranden; achter het huis ligt een kleinere weide, ook door bos omgeven. Het park gaat over in het achterliggende bos van het nationale park Veluwezoom. Vanuit het huis was er vroeger een

indrukwekkend uitzicht naar en over het rivierdal; dit uitzicht is inmiddels door de bouw van een fabriekscomplex verdwenen. Het park heeft geen vijvers of watergangen. Er is een lange moestuinmuur en restanten van een kleine neogeometrische rozentuin; vanaf de Arnhemsestraatweg, waar de portierswoning staat, loopt een gebogen oprijlaan langs de westrand van de voorwei naar boven naar het huis; als landschappelijk-visuele buffer zijn de weilanden ten westen van de voormalige moestuin in het beschermde gebied opgenomen.

Het complex wordt aan de westzijde begrensd door de Valkenbergerweg, aan de noordkant door bosgebied van derden, aan de oostkant door tuinen van derden en ten zuiden door de Arnhemsestraatweg.

De historische buitenplaats Valkenberg omvat de volgende onderdelen: HUIS (1), PARKAANLEG (2), PORTIERSWONING (3), TUINMUUR (4), PAARDENSTAL (5). Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing van het complex alsmede de aanduiding der onderdelen aangegeven.

Waardering

De historische buitenplaats Valkenberg is van algemeen cultuurhistorisch belang

- wegens met name de indrukwekkende karakteristieke plaatsing van het huis aan de bovenrand van de oplopende voorweide; deze situering is, gezien de aanzienlijke geaccidenteerdheid, voor Nederland uitzonderlijk te noemen
- wegens de regels van de Engelse landschapskunst deze zijn hier optimaal toegepast.

Monumentnummer*: 529834

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 16 augustus 2010
Kadaster deel/nr: 82914/129

*Monumentnaam***

Valkenberg

Complexnummer

529833

Complexnaam

Valkenberg

*Woonplaats**

Rheden

*Gemeente**

Rheden

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Arnhemsestraatweg

*Nr**

12

*Toev.**

*Postcode**

6991 AM

*Woonplaats**

Rheden

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Rheden

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1506

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 1:

HUIS, XIXb; witgepleisterd blokvormig neoclassicistisch gebouw van twee verdiepingen onder omgaand schilddak met leien en vier hoekschoorstenen; in verschillende fasen aan west-, noord- en oostzijde ingrijpend uitgebreid; alleen de voorzijde van het huis (zijde van de voorwei = zuid) heeft zijn oorspronkelijke karakter behouden; deze gevel heeft vijf traveeën, waarvan de middelste drie in de middenrisaliet; deze middenrisaliet heeft een balkon op vier Dorische zuilen; smeedijzeren balkonhek met overlappende halfcirkels als motief; in de risaliet drie tuindeuren met boogvormige afsluiting; tussen de deuren pilasters, die corresponderen met de vier zuilen; voor de zuilen een bordestrap van 6 treden; op de verdieping 6-lichts-ramen; in dakschild drie dakkapellen met fronton. Het in neoklassieke stijl gebouwde huis dateert van omstreeks 1834 (volgens andere bronnen 1825)

Waardering

HUIS van algemeen belang

- wegens de ouderdom

- als centrum, juist in landschappelijk-visuele zin, van de landschappelijke aanleg

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Kasteel, buitenplaats

Landhuis

Monumentnummer*: 529835

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 16 augustus 2010
Kadaster deel/nr: 82914/133

Complexnummer

529833

Complexnaam

Valkenberg

*Woonplaats**

Rheden

*Gemeente**

Rheden

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Arnhemsestraatweg

*Nr**

12

*Toev.**

*Postcode**

6991 AM

*Woonplaats**

Rheden

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Rheden

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1378

Rheden

B

1379

Rheden

B

1380

Rheden

B

1506

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 2:

PARKAANLEG, XIXb, wellicht gedeeltelijk op oudere grondslag; het hoofdmoment van de eenvoudige landschappelijke aanleg zijn de door bos omzoomde weilanden vóór en achter het huis; globaal gezien heeft de voorwei de vorm van een driehoek, waarvan de basis, het laagste punt, gevormd wordt door de Arnhemsestraatweg; bovenaan, in de punt, ligt het witte huis; de wei wordt aan de twee andere zijden begrensd door golvende randen van oud loofhout; de westelijke rand is in feite de oprijlaan, die bij de dienstwoning aan de straatweg begint en onregelmatig beplant is met diverse soorten loofhout, waarvan de oude tamme kastanjes het meest in het oog springend zijn; de laan is geasfalteerd; ten westen van de oprijlaan ligt een strook bos, en daarnaast het relatief grote terrein van de voormalige boomgaard en moestuin; dit terrein wordt aan de west- en de noordzijde begrensd door een tuinmuur (zie onder 4). Ten westen van de tuinmuur ligt een wei, die als buffer in het complex opgenomen is. Direct achter het huis (noordzijde) ligt een geheel door bos omgeven weiland, dat enigszins geaccidenteerd is; de rest van het park (naast de weilanden en de moestuin) bestaat uit opgaand bos, waarin nog een patroon van slingerpaden te herkennen is; ten westen van het huis, in het bos, liggen de restanten van een neo-geometrische, gedeeltelijk verdiepte rozentuin, XXa: o.a.: een natuurstenen taludtrapje met vier treden en bakstenen wangen; verder uitgegroeide taxus- en buxusvormen; direct ten oosten van het huis staat een kort stuk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

laan met oude linden.

Waardering

PARKAANLEG van algemeen belang

- wegens de ouderdom
- wegens de cultuurhistorische en landschappelijk-visuele waarden
- wegens met name de -voor Nederlandse begrippen - zeer steil-glooiende voorweide, die op markante wijze het huis "etaleert"

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 529836

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 16 augustus 2010
Kadaster deel/nr: 82914/141

Complexnummer

529833

Complexnaam

Valkenberg

*Woonplaats**

Rheden

*Gemeente**

Rheden

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Arnhemsestraatweg

*Nr**

16

*Toev.**

*Postcode**

6991 AM

*Woonplaats**

Rheden

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Rheden

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1506

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 3:

PORTIERSWONING uit het midden van de 19de eeuw. Aan het begin van de oprijlaan gelegen, gebouwtje op T-vormige plattegrond onder twee haaks op elkaar staande met pannen gedekte zadeldaken. Het dwars geplaatste voorhuis is wit gepleisterd en van schijnvoegen voorzien. De geveltoppen van het dakoverstek zijn voorzien van een sierspant met makelaar en beschiëting. Het achterhuis is opgetrokken van baksteen en heeft gesausde muren. Symmetrisch ingedeelde voorgevel met in het midden een terugspringende voordeur met schuin afdakje met grijze pannen. Hierboven een paneel met in reliëf 'Valkenberg'. Daar weer boven een als Vlaamse gevel doorlopende dakkapel met overstekend wolfdakje en een gekoppeld meerruitsvenster. Links en rechts van de ingang eveneens een samengesteld meerruitsvenster. De linkerzijgevel is symmetrisch van indeling. Begane grond met dubbele openslaande tuindeuren. Op de verdieping een stolpraam met een half rond bovenlicht. De rechterzijgevel is symmetrisch van indeling. Begane grond met een driedelig venster op risalerende borstwering. Op de verdieping een driedelig vensters met halfronde bovenlichten.

Waardering

PORTIERSWONING van algemeen belang

- wegens de ouderdom
- als markering van de toegang tot de buitenplaats

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- als functioneel onderdeel van de historische buitenplaats
- wegens de ensemblewaarde

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Bijgebouw

Monumentnummer*: 529837

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 16 augustus 2010
Kadaster deel/nr: 82914/190

Complexnummer

529833

Complexnaam

Valkenberg

*Woonplaats**

Rheden

*Gemeente**

Rheden

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Arnhemsestraatweg

*Nr**

12

*Toev.**

*Postcode**

6991 AM

*Woonplaats**

Rheden

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Rheden

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1506

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 4:

TUINMUUR; XIXb of ouder; in de zuidwesthoek van het complex als begrenzing van de vroegere moestuin annex boomgaard; lange bakstenen muur op L-vormige plattegrond; afdekking met ezelsrug.

Waardering

TUINMUUR van algemeen belang

- wegens de ouderdom
- als wezenlijk functioneel en cultuurhistorisch onderdeel van de aanleg
- wegens de ensemblewaarde

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinmuur

Monumentnummer*: 531141

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 16 augustus 2010
Kadaster deel/nr: 82931/149

Complexnummer

529833

Complexnaam

Valkenberg

*Woonplaats**

Rheden

*Gemeente**

Rheden

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Arnhemsestraatweg

*Nr**

12

*Toev.**

*Postcode**

6991 AM

*Woonplaats**

Rheden

Situering

Bij

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Rheden

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1506

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 5

PAARDENSTAL uit 1922, naar ontwerp van de Dierense architect G.J. Uiterwijk.. De paardenstal ligt ten noorden van het landhuis in het bos. Het opvallende stalgebouw waarvan de architectuur overwegend beïnvloed is door het Rationalisme, vertoont in de detaillering invloeden van Berlage, onder andere de muur die de binnenplaats afscheidt en natuurstenen consoles waar de kapspanten op rusten. Naast zes paardenboxen bevat het gebouw een wasplaats, een remise, twee fouragekamers en een zolder. De plattegrond wordt gevormd door twee in elkaar geschoven rechthoeken respectievelijk bestaande uit een driebeukige stal met een overdekte binnenplaats met aan weerszijden paardenboxen en een wasplaats met remise voor de rijtuigen. Het stalgedeelte is een bouwlaag hoog. De brede en hoge middenbeuk ligt onder een wolfdak, de zijbeuken onder schilddaken. De wasplaats annex remise telt anderhalve bouwlaag en ligt onder een schilddak met aan de uiteinden ventilatiekappen in de vorm van schoorstenen. De daken zijn met gesmoorde platte Friese pannen gedekt. In het dak bevinden zich verschillende lage dakkapellen met meerdelige vensters. In het dakschild boven de achtergevel bevinden zich twee gemetselde schoorstenen. De voorgevel van de stal heeft een symmetrische indeling. De middenbeuk is aan voorzijde open, waarbij de binnenplaats van de weg gescheiden wordt door een lage gemetselde muur, waarin zich in het midden een dubbele houten poort bevindt. De poort is geplaatst tussen twee bakstenen kolommen, bekroond met hardstenen platen. De spanten van de kap rusten op hardstenen consoles. De lagere zijbeuken bezitten ieder een liggend venster. In de linkerzijgevel geheel links een driedelig liggend venster. In het hiernaast gelegen, iets hoger en risalerende geveldeel bevinden zich op de begane grond drie vensters met kruiskozijnen. Op de verdieping een dubbel zolderluik onder een klein overstekend zadeldakje met windveren. In het korte geveldeel een rechtgesloten

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

dubbele houten poort. Boven de poort een kroonlijst op consoles. De hierop aansluitende gevel van het stalgedeelte bevat meerdere driedelige liggende vensters. Het linkerdeel van de rechter zijgevel heeft meerdere driedelige liggende vensters. het rechter geveldeel heeft op de begane grond twee vensters met kruiskozijnen. Op de verdieping een dubbel zolderluik onder een klein overstekend zadeldakje met windveren. In de achtergevel een venster en klampaampje. In een uitbouw drie vensters. Het gebouw bevat een aantal waardevolle interieuronderdelen. Hieronder valt de gaaf bewaarde overkapte en fraai gedetailleerde binnenplaats, de zes paardenboxen en de van een betegeling voorziene wasplaats en remise.

Waardering

PAARDENSTAL van algemeen belang

- wegens de ouderdom
- wegens het type
- als functioneel onderdeel van de historische buitenplaats
- wegens de ensemblewaarde
- wegens de interieuronderdelen

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Paardestal(M)